

Előadások a 90 éves Csongor Barnabás tiszteletére, a Kelet-ázsiai / Távol-keleti Intézet 90 éves fennállásának alkalmából

2013. november 27. 9:00–17:20

Mária Terézia-terem (ELTE BTK 1088 Budapest, Múzeum krt.4., Gólyavár)

10:00–10:20

JÓZSA SÁNDOR

(ELTE BTK Kínai Tanszék)

A magyar diplomácia lehetőségei a kínai nyitás fogadásában az 1970-es években

Az előadás személyes visszaemlékezés alapján Magyarország és Kína 1970-es évekbeli diplomáciai kapcsolatának egy szeletét mutatja be.

12:00–10:40

KALMÁR ÉVA

Mű és fordítás. Műfordítás kínaiból.

A próza fordítás nyelvi és stílusi problémái. Szakfordítás – szépirodalmi szöveg fordítása. A teljes mű: novella, regény. Stílusrétegek. Klasszikus nyelven, beszélt nyelven írott művek és mai regények, elbeszélések: különböznek-e a fordításban? A kínai klasszikus regények magyarul; Si Naj-an: Vízparti történet, Vu Cseng-en: Nyugati utazás avagy a Majomkirály története – Csongor Barnabás fordításában (példák a fordításból.) Miben különbözik a modern regény a klasszikusoktól – a fordítás szempontjából. A regény alaphangja. Az eredeti regények teljes szövege – a klasszikus regény szerkezete. Versbetétek. Nevek, reáliák. Nyelvi buktatók. A kínai kultúra ismerete és a műfordítás.

10:40–11:00

SALÁT GERGELY

(ELTE BTK Kínai Tanszék, PPKE Kínai Tanszék)

Emberölés a Korai Han-kori jogban

Mint minden jogrendszerben, az emberölés különböző esetei az ősi Kína törvényei szerint is a legsúlyosabb bűncselekmények közé tartoztak. Nem volt ez másként a Korai Han-kori büntetőjogban sem, ahol az emberölésnek többféle változatát különböztették meg az elkövető tudattartalma, a tettes és az áldozat közötti hierarchikus viszony, illetve a tettes státusa alapján. Az áthagyományozott és az újonnan felfedezett források lehetővé teszik, hogy rekonstruáljuk az emberölés eseteire vonatkozó Han-kori törvényeket, és elhelyezzük az emberölést a korabeli jogrendszeren belül. Az előadás során elsősorban a zhangjiashani kéziratok alapján felvázoljuk, hogy milyen aleseiteit különítették el az emberölésnek, milyen büntetésre számíthatott a tettes, és milyen tényezők befolyásolták a bűncselekmény megítélését.

11:00–11:20

KÓSA GÁBOR

(ELTE BTK Kínai Tanszék)

A Tai-hegy királya (Taishan wang 泰山王)

Az apokrif buddhista „Tíz Király szútra” (*Shiwang jing* 十王經), illetve a szútra alapján készült, Dunhuangból és Ningbo környékéről ismert Tíz Király képtípus a lélek halál utáni sorsát mutatja be, amint végighalad a túlvilág tíz királyának udvarán. A bíróként megjelenő tíz király elnevezései különböző forrásokból származnak, közülük a hetedik ‘Tai-hegy királya’ (Taishan wang 泰山王) egyértelműen ókori, pre-buddhista forrásokra vezethető vissza. Az előadás a Tai-hegy királya alakjával kapcsolatos ókori és középkori kínai elképzeléseket vizsgálja.

11:20–11:40

CSIBRA ZSUZSANNA

(PPKE Kínai Tanszék)

A kert mint menedék Bai Juyi kései verseiben

A Tang-kori költészet 9. századi nagy alkotójának kései verseiben a tájhoz és a természethez kapcsolódó gondolatok, a tájleíró líra a költő sajátos társadalmi és élethelyzetéhez idomulva teljesebben ki. Bai Juyi, a befolyásos közéleti személyiség, magas rangú állami hivatalnok a hivatali ranglétrán előre jutva idős korában szembesült az örök írástudói dilemmával, visszavonulni, vagy mindhalálig szolgálni az udvart. Buddhista elkötelezettsége és konfuciánus hivatástudata arra ösztönözte, hogy a legvégsőkéig kitartsa a köz szolgálatában. Már suzhou-i kormányzósága alatt megfogalmazódhatott benne a visszavonulás gondolata, ekkor vásárolta meg a luoyangi birtokot, amely aztán „középutas” visszavonultságának

(*zhong yin* 中隱) színtere lett. Az itt töltött évek, a saját birtok nyugalmanak és biztonságának élvezete érlelte meg azokat a költeményeket, amelyekben megfogalmazta vágyát a nyugodt elmélkedésre, ugyanakkor nem szakadt el teljesen a civilizáció, a városi kultúra adta lehetőségektől.

Verseiben a tájversekre jellemző természet-dicsőítés mellett a saját kert intimitásának leírása jut kifejezésre, annak az írástudói magatartásnak a legfőbb megnyilvánulásaként, mely az elért hírnevet nem „szükséges rossz”-ként hagyja maga mögött, hanem új értelemmel tölti meg az ember-természet, birtok-birtokos viszonyát. A kert mint elkerített szelete a határtalan természetnek az élettér szimbólumaként jelenik meg a luoyangi házról írt verseiben, melyből az is érthetővé válik, miért választhatta a költő ezt az életformát és helyszínt élete utolsó korszakának helyszínéül. Az előadás a kert hagyományos és buddhista értelmezését igyekszik összevetni Bai Juyi *Fan chun chi* 範春池 és Ziti *xiaoyuan* 自題小園 című verseivel.

11:40–12:00

GULYÁS ANETT
(PPKE Kínai Tanszék)

A nyelvtanulási stratégiák szerepe a kínai nyelv tanulásában

Ma egyre népszerűbb és divatosabb kínai nyelvet tanulni. A kínai nyelv tanulásának eredményessége összefüggésben van a nyelvtanulási stratégiák kiválasztásával és használatával. A magyar nyelvtanulók kínai nyelvtanulási stratégiaválasztását különböző tényezők – a nyelvtanuló neme, életkora, nyelvtudása, a nyelvtanulásban eltöltött idő, a célnyelvi környezet, a nyelvvizsga – befolyásolják, amelyek közvetetten hatással vannak a kínai nyelv sikeres és hatékony elsajátítására.

12:00–12:20

NAGY MARIANN
(ELTE BTK Kínai Tanszék)

Az értékrend kérdése a mai Kínában

A hagyományos kínai gondolkodás értékeit elsősorban a konfucianizmus határozta meg. A különböző történeti korokban különböző mértékben érvényesültek egyéb gondolati irányzatok hatásai is, de az alapvető értékrendben legfeljebb finomabb hangsúly eltolódások voltak megfigyelhetőek, az alapértékek többségében szilárdan tartották pozícióikat. A huszadik század politikai és ideológiai változásai azonban markánsan átformálták a hagyományos értékekhez való viszonyt. Az előadásomban azt vizsgálom, hogy mely értékek maradtak fenn a hagyományos szemléletből és milyen új értékek jelentek meg a mai társadalomban?

— 12:30–13:30 EBÉDSZÜNET —

13:30–13:50

PAPP MELINDA

(ELTE BTK Japán Tanszék)

Buddhista templomok és sintó szentélyek

a szakrális és szekuláris tér határán a mai Japánban

A mai Japán vallási intézményei, ezek közül is különösen a jelentősebb sintó szentélyek és buddhista templomok, a hagyományos tevékenységeken kívül aktív üzleti tevékenységet is folytatnak. Némely területen belül így a szolgáltatókra szakosodott cégekkel állnak közvetlen versenyben a "kliensekért". Elválasztható-e, és ha igen, hol válik el a szekuláris és a szakrális szféra a vallási intézményeknél? Mennyiben befolyásolja ez a fajta tevékenység az intézmények és az általuk képviselt vallási eszmék megítélését a társadalomban? Ezekre és hasonló kérdésekre keresem a választ az előadásomban.

13:50–14:10

YAMAJI MASANORI

(ELTE BTK Japán Tanszék)

„武 bu” és „文 bun”

– a filológiai kutatás fontosságáról Japán jobb megismeréséhez –

Sokan úgy gondolják, hogy ha a mai japán nyelvet valamilyen szinten elsajátítják és a japánokkal társalogni tudnak, akkor már Japánt ismerik. De ez még messze van Japán megismerésétől, azaz csak a Japán megismeréséhez vezető út leges legelején van az illető. Erre valaki azt mondhatja, hogy én már tudok olvasni is, így már a japánok gondolatait is érteni tudom a szövegek olvasásán keresztül.

Vajon így van-e? Tényleg megértjük-e a japánok gondolatvilágát, az értékrendjét, ami meghatározta és meghatározza a japánok életét és Japán fejlődését? Például a japánok számára ma is nagyon fontos alapértéket jelentő „Bun bu rjódó 文武両道, az írás tudás 文 (szellemi képesség) és a harci (fizikai) képesség 武 két útján való együttes jártasság” mit jelent a japánok számára vagy miért fontos a japánoknak? E kérdés megfejtése és megértése nélkül nem érthető például az, hogy miért játszik nagy szerepet a mai japán iskolai oktatásban a *budó* 武道 (műfajként kendó és dzsúdó) oktatása. Vagy a külföldiek számára a csak sportversenynek tűnő kendó versenyen is miért nagyon fontos szempont az értékelésnél a pontos technikai képességen túl az emberi viselkedés is?

Mindezek megértéséhez a források alapos filológiai tanulmányozásán alapuló japán művelődéstörténeti ismeretek még a született japánok számára is nélkülözhetetlenek, és még inkább azok a külföldi tanulók számára.

Mondanom sem kell, hogy ebben mutatkozik meg az egyetemi japán szakos képzés sajátossága, különösen a Kutatóegyetem japán szakos képzése és egy nyelviskolai japán óra közötti különbség.

14:10–14:30

BIRTALAN Ágnes

(ELTE BTK Belső-Ázsiai Tanszék)

Cagaan Öwgön, Shou Xing és San Shin

A Fehér Öreg mitológiájának kelet-ázsiai kontextusához

Előadásomat a tanulmánykötetbe készült cikk egy részletének szentelem. A mongol népvallási pantheon kiemelten fontos alakjának, a Fehér Öreg (mong. Čayan Ebügen, halha Cagaan Öwgön) tiszteletének ismertetem a kelet-ázsiai kontextusát, amely rávilágít az istenség ikonográfiájának és szöveghagyományának egyes elemire. Valamennyi mongol népcsoport hiedelemvilágában és vallási nézeteiben meghatározó szerepet játszik a Fehér Öreg, a természeti jelenségek, a termékenység és az élet ura, a vadállatok gazdája. Ehhez kapcsolódtak az olyan vonások, melyek a kelet-ázsiai vallási és filozófiai nézetekből származnak; felruházták a taoista mesterek attribútumaival (viselet, tárgyi világ). De például a *cam*-rituálékban ő a *clown*, viselkedése pedig a *koanokból* ismert buddhista szerzeteseket, tanítókat idézheti, mely szintén befogadhatóvá, sőt kedveltté vált a mongol kulturális közeg számára. A Fehér Öreg kelet-ázsiai párhuzamai között különleges helyet foglal el a koreai hegyisten, akinek alakja meglehetősen közel áll a mongol képzetekhez (az egyik legfontosabb közös motívum a tigris szerepe a két istenség mitológiájában és ábrázolásában).

14:30–14:50

TÓTH ERZSÉBET

(ELTE BTK Belső-Ázsiai Tanszék)

Śāntideva alkotásainak szerepe Tsong-kha-pa *lam-rim* ('fokozatos út') műveiben

Tsong-kha-pa (1357–1419), a dge-lugs-pa rend alapítója a *lam-rim* ('fokozatos út', 'az út állomásai') elméletet kifejtő műveiben gyakran idézi a 8. századi dél-indiai mester, Śāntideva alkotásait, a *Bevezetés a bódhisattva életmódba* (szkt. Bodhisattvacaryāvatāra, tib. Byang-chub-sems-dpa'i spyod-pa-la 'jug-pa) című versgyűjteményt és az *Összegyűjtött tanítások* (szkt. Śikṣāsamuccaya, tib. Bslab-pa kun-las btus-pa) című művet. Céлом annak elemzése és bemutatása, hogy Tsong-kha-pa tanítómesterek és tanítványaik számára egyaránt gyakorlati útmutatóul szolgáló műveiben gondolatmenetének mely pontjain támaszkodik Śāntideva tanításaira.

14:50–15:10

CSOMA MÓZES

(ELTE BTK Koreai Tanszék)

Koreai hadiárvák és vendégdiákok az 1950-es években Magyarországon

A 20. század elején japán gyarmati uralom alá került Koreai-félszigetet 1945-ben a szövetséges nagyhatalmak két megszállási övezetre osztották: a félszigetet kettévágó 38. szélességi foktól északra lévő területet szovjet csapatok foglalták el, attól délre pedig amerikai katonák szálltak partra. Senki nem gondolta volna, hogy az ideiglenesnek szánt megoldás 1948-ban két rivális koreai állam kikiáltásához vezet, amelyek között 1950-ben három évig tartó pusztító testvérharc veszi kezdetét.

Észak- Korea (KNDK) a szocialista tömb legkeletibb bástyájaként rengeteg segítséget kapott a kelet-európai országoktól: hazánk a sokat emlegetett Rákosi Mátyás Kórház kiszállítása és működtetése mellett 1951-től több száz koreai diák fogadását és oktatását biztosította. A legfiatalabbak a Szabadság-hegyen felállított Kim Ir Szen Iskolában, majd a Hűvösvölgyben megnyitott Pak Den Áj Gyermekegységben kezdték meg magyar nyelvi tanulmányaikat. Ők később magyar általános iskolába, technikumba, vagy gimnáziumba kerültek. A KNDK kormányának kérésére folyamatosan érkeztek hazánkba huszonéves fiatalok is, akik ösztöndíjasként egyetemi vagy főiskolai képzésre kerültek. Túlnyomó többségüket a Műszaki Egyetem fogadta, de voltak orvosi és agrár tanulmányokat folytató fiatalok is.

Az 1950-es években csaknem ezer koreai fiatal tartózkodott Magyarországon. Először fordult elő, hogy egy ekkora létszámú kelet-ázsiai közösség került Magyarországra, majd éveken keresztül itt tartózkodott. A magyar lakosság nagy része ekkor találkozhatott először a távol-keleti kultúrkörből érkezőkkel.

— 15:10–15:30 KÁVÉSZÜNET —

15:30–15:50

SZABÓ BALÁZS

(ELTE BTK Japán Tanszék)

Katonai stratégia (heihō) oktatása a kora-újkorai Japánban

A hadászatként, általános értelemben katonai tudományként is értelmezhető stratégia (heihō 兵法) oktatása a korabeli japán társadalom elitjeként megfogalmazott szamuráj-osztály oktatásának egyik jellemző „tantárgya” volt, amely önálló tudományként a háborús időszak végeztével, a Tokugawa-rendszer békés körülményei között jelent meg. Ez a tudomány, bár a csapatok harcmezőn történő irányításának ismereteit kívánta közvetíteni, igen hamar elméleti tudománnyá „nemesedett”, szakított a gyakorlati megközelítéssel.

A hadi tudományok első kora-újkorai összefoglalását Hinatsu Shigetaka végezte el Honchō budei shōden című, 1716-ban kiadott művében, amelynek tíz kötetéből az első foglalkozik a stratégia tudományának történetével, fő ágaival. Hinatsu könyve megírásához kiterjedt kutatómunkát, a számára hozzáférhető források elemzését végezte el, így a mű a

Japan harcművészet-kutatás előfutárának is tekinthető. Előadásomban a Bugei shōden stratégia-kötetén keresztül mutatom be a korabeli stratégiatudomány állapotát, fő jellegzetességeit, jelentős alakjait.

15:50–16:10

BALOGH MÁTYÁS

(ELTE BTK Belső-Ázsiai Tanszék)

Határvidék Kína közepén: fejlesztési törekvések Qinghai tartományban.

Kínában az 1980-as években, a Deng Xiaoping által elindított reform és nyitás politikájának eredményeképpen, fellendült az ország és azon belül is leginkább a keleti, tengerparti régiók gazdasági élete. Voltak azonban Kínának olyan, nyugati, nagy kiterjedésű részei, melyek a gazdasági fellendülés jótékony hatásaiból, nem vagy sokkal kisebb mértékben részesültek, mint a tengerpart nagy gazdasági központjaihoz közel eső területek. A kínai kormány 1999 szeptemberében meghirdette a Nagy Nyugati Fejlesztési Stratégiát, ami az ország elmaradott nyugati területeinek a fejlett, keleti régióhoz való felzárkóztatását tűzte ki célul. A tervek szerint a fejlesztések gyökeresen megváltoztatják majd Nyugat-Kína arculatát. A program az ország területének több mint 70%-át érinti, s ez a hatalmas terület több éghajlati, gazdasági és kulturális szempontból is eltérő tájegységet foglal magába. Ezek között különleges helyet foglal el a kínai északnyugat-keleti fele, a Kelet-Turkesztán, Tibet, a Mongol puszták és Kína központi területei által közrefogott, jórészt Qinghai tartományhoz tartozó terület. A Nagy Nyugati Fejlesztési Stratégia azonban nem az első olyan kínai próbálkozás, ami ennek a régióknak a fejlesztésére és integrálására vállalkozik. Már a Han-kortól kezdődően voltak többé-kevésbé sikeres kísérletek, a mai Qinghai egy részének kolonizálására, és csak a huszadik században két grandiózus fejlesztési projekt is zajlott a tartományban. Az eddigi fejlesztések során bár jelentős változások történtek a tartományban, Qinghai továbbra is egy határvidéke kínának, s kétséges, hogy ezen az éppen folyamatban lévő fejlesztési projektek változtatni tudnak majd.

16:10–16:30

PÉTER ALEXA

(ELTE BTK Belső-Ázsiai Tanszék)

A karma működése: tettek és következményeik

A buddhizmus egyik alapvető fogalma a *karma*, a testi megnyilvánulások, a szavak és a gondolatok „tetteiből” eredő következmények. Mivel mindent az ok-okozat törvénye irányít, ezért ezek a tettek – legyenek akár jók, akár rosszak – meghatározzák minden lény jelenlegi és következő életeit. A karma működése az egyszerű ember számára is könnyedén átlátható az olyan példabeszédek és tanulságos történetek segítségével, mint *A bölcs és a balga* című

példázatgyűjtemény, amelynek születéstörténetei közérthető formában mutatják be az okok és okozatok összefüggéseit.

Az előadás célja, hogy ezeken a születéstörténeteken keresztül bemutassa a karma típusait és szemléltesse, hogy az üdvös vagy kevésbé üdvös tettek milyen mértékben befolyásolják egy-egy ember további sorsát.

16:30–16:50

MECSI BEATRIX

(ELTE BTK Koreai Tanszék)

Bódhidharma.

A csan buddhizmus legendás alapítójának ábrázolásai és népszerűsítése Kelet-Ázsiában

A csan buddhizmus legendás alapítója a hagyomány szerint Indiából érkezett, de legelső ábrázolásai tipikusan Kínához köthetők. Alakja gyakran megjelenik Kelet-Ázsia számos országának vizuális és populáris kultúrájában egyaránt. Előadásomban a mintaképek használatát és Bódhidharma népszerűsítésének formáit és okait vizsgálom, elsősorban japán és koreai példákon keresztül.

16:50—17:10

UMEMURA YUKO

(ELTE BTK Japán Tanszék)

Tornai Gyula, a japán miniszterelnök portréjának festője

Tornai Gyula festő (1861–1928) a „japán divat”, azaz a japanizmus egyik képviselője, hosszabb japán tartózkodása alkalmával számos festményt készített. A Japánban folytatott kutatásunk során ráakadtunk e kissé elfelejtett festőnek a korabeli japán miniszterelnökről festett portréjára, amely a magyar művészeti körökben még ismeretlen. Most első alkalommal mutatjuk be a képet és a képkészítés körülményeit, mint a magyar-japán kapcsolatok történetének egyik fontos mozzanatát.

17:10–17:20

HAMAR IMRE

(ELTE BTK Kínai Tanszék)

Zárszó